

AFYONKARAHİSAR 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/66

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun
01.12.2022 tarihli ve 2022/850 sayılı kararıyla
oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	2
2.2. KURUM PERSONELİ.....	3
2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER	4
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	4
3.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu.....	4
3.1.2. Kurum Kapasitesi	5
3.1.3. Isınma ve Havalandırma.....	5
3.1.4. Suya Erişim	6
3.1.5. Aydınlatma	6
3.1.6. Hijyen Koşulları	7
3.1.7. Kantin	8
3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU	8
3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM	9
3.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı.....	9
3.3.2. Açık ve Kapalı Görüş	10
3.3.3. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma	11
3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER	12
3.5. SAĞLIK VE BESLENME	13
3.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis	13
3.5.2. Beslenme	16
4. TAVSİYELER.....	16
4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	16
4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER	18
4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYE.....	19
4.4. AFYONKARAHİSAR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE	19
4.5. AFYONKARAHİSAR İL JANDARMA KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYE	19

KISALTMALAR

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ARDEF	: Araştırma Değerlendirme Formu
BİSİS	: Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CEKUT	: Cezaevi Kurtarma Teşkilatı
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YARDM	: Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 28.07.2022 ile 29.07.2022 tarihlerinde Afyonkarahisar 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ... ile Afyonkarahisar Valiliği tarafından görevlendirilen doktor ve psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum Müdür ve İkinci Müdürü ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Görüşmede TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamındaki görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında kısaca bilgi verilmiş, İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Ardından sayım cetveli üzerinden suç türü ve koğuş tipine göre ayırım yapılarak iki heyet halinde koğuşlar ziyaret edilmiş ve mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin ikinci gününde ise koğuşlar ziyaret edilmeye devam edilmiş, sağlık birimi, psiko-sosyal servis birimi, eğitim birimi, kütüphane, çamaşırhane, berberhane, ziyaretçi üst arama odaları, açık ve kapalı görüş odaları, aile görüşme odaları, avukat görüşme odaları, SEGBİS odaları, kantin, yemekhane, iş atölyeleri, depolar, merkez kontrol odası, yumuşak odalar ve spor alanları Heyetimiz tarafından incelenmiş, görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Son olarak İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 27.07.2022 tarihli ve 12208 sayılı olurlarına istinaden 28.07.2022 ile 29.07.2022 tarihlerinde, Afyonkarahisar 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, 09.12.2019 tarihinde faaliyete geçmiş olup 373000 m² açık alan üzerine 29884 m² kapalı alan olarak inşa edilmiştir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

10. Kurum, 102 adet tek kişilik oda, 8 adet 6 kişilik oda, 10 adet 20 kişilik oda, 9 adet 18 kişilik oda, 43 adet 16 kişilik oda, 2 adet 12 kişilik geçici oda, 2 adet yumuşak oda bulunan A,B ve C Blokları ile idari bölümden oluşmaktadır.

11. Kurumun idari bölümünde; merkez kontrol odası, personel yemekhanesi, protokol ve avukat bekleme salonu, personel ve ziyaretçi üst arama odaları, turnikeler, duyarlı kapı ve X-Ray cihazı, hazır kuvvet odası, fotoğrafhane, emanet eşya deposu, erzak deposu ile 8 avukat görüşme odası, 9 kişi kapasiteli 4 kapalı görüş odası, 6 açık görüş odası, 1 muayene odası, 1 doktor odası, 1 diş tedavi odası, 1 bekleme odası, 2 müşahede odası, 1 psiko-sosyal servis odası bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

12. Kurumda toplam 233 personel görev yapmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 97'si lisans, 54'ü ön lisans ve 74'ü lise mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
İdare Memuru	2
Öğretmen	3
Sosyal Çalışmacı	1
Vaiz	3
Psikolog	1
Cezaevi Kâtibi	7
Sıhhi Tesisat Teknisyeni	1
Aile Hekimi	1
Diş Hekimi	1
Hemşire	2
Şoför	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	5
İnfaz ve Koruma Memuru	201
TOPLAM	233

13. Kurumda görev yapan personelin bir kısmı dördü vardiya³ sistemine göre, kalanı ise gündüz mesai sistemine⁴ göre çalıştırılmaktadır.

14. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı belirtilmiş olup alınan eğitimler arasında; “*CEKUT (Cezaevi Kurtarma Teşkilatı) Eğitimleri, Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi, Terör Uzmanlaşma Eğitimi, Yerinde Yangın Eğitimi ve Tatbikatı, İyi Hal Uygulamaları Eğitimi, Firarı Önleme Eğitimi, Pozitif Psikoterapi Temelli Psikolojik İlk Yardım Eğitimi, ACEP Projesi Yaygınlaştırma Eğitimi, Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi, Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları Eğitimi, ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu) BİSİS (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi) Mahkûm Kabul Birimi Eğitimleri*” yer almaktadır.

15. Ayrıca personelin hizmet içi eğitim kapsamında “*İnsan Hakları Eğitimi*” aldığı, hassas gruplara yaklaşım konusunda ise herhangi bir eğitim alınmadığı İdare tarafından belirtilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 1048 mahpus bulunmaktadır. Mahpusların 4’ünün yabancı uyruklu, 5’inin engelli olduğu öğrenilmiştir.

17. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu

18. Kurumda ziyaret edilen ortak alanlar ile koğuşların genel olarak temiz, boya ve badanalarının yapılmış olduğu, 16,18 ve 20 kişilik koğuşların 2 katlı olduğu, koğuşta üst katta yatakhanelerin, alt katta mutfak, tuvalet, banyo, ortak yaşam alanı ile havalandırma bahçesinin bulunduğu görülmüştür. Bu koğuşlarda 34.88 m² ortak yaşam alanı, 10 m² tuvalet ve banyo ile 54.29 m² havalandırma bahçesinin olduğu öğrenilmiştir. Ayrıca koğuşlarda mahpus sayısı kadar yatak ve elbise/eşya dolabının bulunduğu görülmüştür.

³ Dördü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

⁴ Gündüz mesai sistemine göre çalıştırılan personel, 08.30-17.30 saatleri arasında görev yapmaktadır.

19. Kurumda 5 adet hareketli olmak üzere toplam 407 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kurum içi, çevresi, avlu, çatı, koğuşların mahpuslar tarafından kullanılan ortak yaşam alanı ve bahçe havalandırma kısmı 24 saat kameralar ile izlenerek kayıt altına alınmaktadır.

20. Kamera kayıtları Heyetimizce incelenmiş; ortak alanların kör nokta olmayacak şekilde kaydedildiği, tek kişilik odalarda kameraların bulunmadığı ve kayıtların sistemde geriye dönük olarak ortalama 1 yıl saklandığı tespit edilmiştir.

21. Kurumda bulunan 2 yumuşak oda Heyetimizce incelenmiş olup odaların zemininin sert bir malzeme ile döşenmiş olduğu, odalarda bulunan tuvaletlerin etrafının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı görülmüştür. Ayrıca odalarda bulunan kameraların kayıtları incelendiğinde kamera açıları nedeniyle tuvaletlerin kayıtlarda görüldüğü tespit edilmiş, bu durum İdareye bildirilmiş ve yumuşak odalarda gerekli tadilatların yapılmasının ardından kameralardaki tuvalet kısmının karartılacağı bilgisi edinilmiştir.

22. Kurumda engelli mahpusların kullanımına ayrılmış 2 adet oda bulunmaktadır. Kurum girişinde engellilerin kullanımına uygun rampa ile Kurum içerisinde asansör bulunduğu görülmüştür. Ayrıca 2 adet engelli sandalyesinin, 1 adet tekerlekli sedyenin, 3 adet seyyar sedyenin ve 1 adet engelli tuvaletinin bulunduğu belirtilmiştir.

3.1.2. Kurum Kapasitesi

23. Toplam kapasitesi 1200 olan Kurumda ziyaret tarihinde 1048 mahpus tutulmakta olup kalabalıklaşma bulunmamaktadır.

3.1.3. Isınma ve Havalandırma

24. Kurumun ısınması merkezi ısınma sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Mahpuslar tarafından ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

25. Kurumda mahpusların ilk kabul işlemleri yapıldıktan sonra mahpuslara çarşaf, yastık ve hava koşullarına uygun olarak yeteri kadar battaniyenin imza karşılığı verildiği İdare tarafından ifade edilmiş, ayrıca koğuşlara yapılan ziyaretlerde de herhangi bir eksikliğin bulunmadığı görülmüştür.

26. Kurumda her odanın kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Ayrıca odalarda havalandırma için pencerelerin de bulunduğu görülmüştür.

27. Havalandırma bahçelerinin kapılarının mevsim şartlarına göre değişmekle birlikte ziyaret tarihinde sabah saat 08.00’da açıldığı ve akşam 19.30’da kapatıldığı⁵ bilgisi verilmiştir.

28. Tek kişilik koğuşlarda tutulan mahpusların, her 8 koğuş için belirlenen ortak bir havalandırma bahçesinden günde 1 saat ayrı ayrı faydalandırıldıkları⁶ belirtilmiştir.

3.1.4. Suya Erişim

29. Kurumda bulunan mahpuslara soğuk su ihtiyaçlarını gidermeleri için günlük kişi başı 150 litre, sıcak su ihtiyaçlarını gidermeleri için de günlük 50 litre su verildiği İdare tarafından belirtilmiştir. Tekli koğuşlarda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde sıcak suyun günlük 30 litre verildiği iddia edilmiş, İdare ise suyun tüm mahpuslara eşit olarak verildiğini belirtmiştir. Heyetimizce ilgili belgeler incelenmiş ve İdareden alınan bilginin doğruluğu teyit edilmiştir.

30. Mahpusların içme suyu ihtiyacını musluk suyundan karşıladığı, suyun şehir şebekesinden sağlandığı ve içmeye uygun olduğu, ayrıca Kurum kantininde 1,5 ve 5 litrelik suların satışının yapıldığı ifade edilmiş, kantinde yapılan incelemelerde de bu husus teyit edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de suya erişim konusunda herhangi bir sorunun bulunmadığı öğrenilmiştir.

31. Musluk suyunun analizlerinin düzenli olarak Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yaptırıldığı, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından düzenlenen 18.08.2022 tarihli su analiz raporuna göre sonuçların, çalışılan analizler yönünden 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e göre uygun olduğu İdare’den alınan belgelerden anlaşılmıştır.

3.1.5. Aydınlatma

⁵ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi” başlıklı 33. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; “*Odaların havalandırma bahçesine açılan kapılarının açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek, bu hususlar kurum iç yönergesinde düzenlenir.*”

Kurum Kapalı Kısım İç Yönergesine göre; havalandırma bahçelerinin kapıları mevsim şartlarına göre sabah saat 07.00’da açılır, akşam gün batımıyla kapatılır. Bu kapıların açılıp kapatılmaları, sayım saatlerine ve mevsim şartlarına göre Kurum Müdürünce belirlenir.

⁶ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 25. maddesi ile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazında hükümlünün tek kişilik odada barındırılacağı düzenlenmiştir.

Kurum Yüksek Güvenlikli Bölüm İç Yönergesine göre; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, 09.00-18.00 saatleri arasında ancak günde bir saati geçmemek üzere açık havaya çıkarılır.

32. Mahpuslar tarafından elektrik faturalarının çok yüksek geldiği belirtilmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun (EPDK) 5999-3 sayılı Kurul Kararı'na göre 5 tip abone grubu belirlenmiştir. Bunlar: Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu, Aydınlatma abone grubu ve Ticarethane abone grubudur. Karara göre Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu ve Aydınlatma abone grubuna girmeyen yerler Ticarethane abone grubu kapsamına girmektedir. Bu sebeple ceza infaz kurumları da ticarethane abone grubu olarak kabul edilmektedir. Ticarethane abone grubunda olan yerlerin elektrik faturaları Mesken abone grubunda olan yerlere oranla daha yüksek gelmektedir. Mahpuslar gelen yüksek faturaların bütçelerini zorladıklarını ifade etmişlerdir.

3.1.6. Hijyen Koşulları

33. Kurumun ortak alanları ile koşullarında sinek sorununun olduğu görülmüştür. İdare ile yapılan görüşmede; bu sorunun sadece Kurumda değil, tüm il genelinde olduğu, 15 günde bir koşulların ilaçlandığı, ilaçlama faaliyetlerinin Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yaptırıldığı bilgisi edinilmiştir.

34. Koşullarda yapılan incelemelerde engelli koşullarında tahtakurusu sorununun olduğu görülmüş, ilaçlama yapılsa bile sorunun çözülemediği İdare tarafından belirtilmiştir.

35. Kurumda bulunan berberhanenin personel tarafından kullanıldığı, mahpusların tıraş olabilmeleri için her koşula 1 adet makinenin ayrıldığı ve bu makinelerin haftada bir gün koşullara verildiği öğrenilmiş ve berberhanede yapılan incelemede dezenfeksiyon makinesinin bulunduğu görülmüştür. İdareden edinilen bilgilere göre; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 25.03.2020 tarihli ve 57551099-207.01-E.2324/55849 sayılı ve "Koronavirüs Tedbirleri" konulu talimat yazısı ile mahpusların ikinci bir talimata kadar berbere çıkmamaları, berber faaliyetlerinin durdurulmasının istenildiği öğrenilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı ve "İzolasyon Uygulaması" konulu talimat yazısı ile "hijyen kurallarına uyulmak suretiyle tüm ceza infaz kurumlarında uygulanan izolasyon uygulamalarının kaldırılmasının istenildiği bilgisi edinilmiştir.

36. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; İdarenin her hafta bütün mahpusların saç ve sakal tıraş olmasını istediği, olmak istemeyenlerin sözlü olarak uyarıldığı öğrenilmiştir. İdare ise; mahpusların uzun süre saç ve sakal tıraş olmak istemediklerini ve bu durumun mahpusun personel tarafından tanınmasını engellediğini belirtmiştir.

37. Kurumda çamaşırhane ve çamaşırhanenin içinde terzihanenin bulunduğu, bu atölyelerde mahpusların çalıştırıldığı öğrenilmiştir. Çamaşırhanede 6 çamaşır ve 6 kurutma makinesinin bulunduğu, çamaşırın 30 derece ile 14 dakikalık kısa programda yıkandığı görülmüştür. Mahpuslar yapılan görüşmelerde; bir file çamaşırın 10 TL karşılığında yıkandığını, file içerisinde teslim edilen çamaşırın yıkandıktan sonra yine file içerisinde kendilerine verildiğini ancak yıkanan çamaşırın temiz olmadığını ifade etmişlerdir. İdare ise çamaşırın yüksek derecede uzun programda yıkanması durumunda mahpuslara teslim edilme süresinin uzayabileceğini belirtmiştir.

3.1.7. Kantin

38. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir kantin bulunmaktadır. Kantinden malzeme almak isteyen mahpusların ihtiyaçlarını bir gün önceden “İhtiyaç İstek Formu” düzenleyerek veya dilekçe ile talepte bulunarak sabah sayımında görevlilere teslim ettiği, kantinde malzeme dağıtım günlerinin her koğuş için ayrı ayrı belirlendiği belirtilmiştir.

39. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantindeki ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığı, fiyatların yüksek olduğu, havlu, iç çamaşır, uçlu kalem, kalemtıraş ve boncuk satışının yapılmadığı iddia edilmiştir. Kantinde yapılan incelemede; yeterli miktarda ürünün bulunduğu, fiyatların Kurum dışı ile uyumlu olduğu, havlu ve iç çamaşır satışının yapıldığı, her ölçüden iç çamaşırının mevcut olduğu ancak uçlu kalem, kalemtıraş ve boncuk satışının yapılmadığı tespit edilmiştir.

40. Mahpuslar, kurşun kalemlerini ucu bitene kadar belirli bir süre kullanabildiklerini, kalemtıraş olmadığı için ucunu açamadıklarını, bu nedenle dilekçe ve mektup yazamadıklarını ve yeniden kurşun kalem satın almak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

41. İdare ile yapılan görüşmede; uçlu kalemlerin mahpuslar tarafından parçalarına ayrılarak amacı dışında kullanıldığı, kalemtıraş içindeki jiletin çıkarılarak tehlike oluşturabileceği ve boncuğun ise satışının yapılmasının istendiği ancak ihaleye çıkılmasına rağmen satışı yapacak firmanın bulunamadığı bilgisi edinilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

42. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.

43. İdareden alınan bilgilere göre son bir yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla 9 mahpusun başvuruda bulunduğu, yapılan inceleme ve araştırmalarda iddiaların gerçek

olduğuna yönelik herhangi bir veriye ulaşılamadığı ifade edilmiştir. İşkence ve kötü muameleye ilişkin başvuruda bulunan 9 mahpusun şikâyet dilekçeleri ile Kurum tarafından hazırlanan Ön İnceleme Raporları tek tek incelenmiş ve İdareden alınan bilgilerin doğruluğu teyit edilmiştir. Ayrıca son bir yıl içinde 310 mahpus hakkında disiplin cezası verildiği öğrenilmiştir.

44. Ziyaret tarihi itibarıyla personel hakkında yapılan şikâyetlere istinaden 40 adet ön soruşturmanın yapıldığı, yapılan ön soruşturma neticesinde herhangi bir personel hakkında adli/idari yönden cezai işlem yapılmasına gerek duyulmadığı belirtilmiştir.

45. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin görevli personel tarafından sabah sayımında toplandığı, ilgisi ve konusuna göre UYAP ortamında taranarak işlem yapılması için ilgili birime gönderildiği İdare tarafından belirtilmiştir.

46. Dilekçelerin Kurumdan çıkış yaptığına dair bir bilginin verilmediği ve İdareye yazılan dilekçelerin cevaplanmadığı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede; gün içinde ortalama 350 dilekçenin mahpuslar tarafından verildiği, hepsi için ayrı ayrı dilekçenin çıkışının yapıldığına dair bilginin verilmesinin mümkün olmadığı ve dilekçelerin genel olarak cevaplandığı, her hafta aynı dilekçeyi yazan mahpuslara ise ilk cevaptan sonra artık cevap verilmediği bilgisi edinilmiştir.

47. Mahpuslar tarafından, mahkemeden gelen evrakın mahpuslara doğrudan verilmediği, fotokopilerinin çekilerek kopyasının ücret karşılığında verildiği iddia edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise mahkemeden gelen evrakın doğrudan verildiği, mahpusların dava dosyaları içinden kendilerine tebliğ edilmeyen bir evrakı ek olarak istemeleri veya tüm dava dosyasının örneğini istemeleri halinde fotokopi ücretinin istendiği bilgisi edinilmiştir. Konu ile ilgili talep dilekçeleri ve makbuzlar incelenmiş olup İdarenin verdiği bilginin doğruluğu tespit edilmiştir.

48. Kurumda sayımların sabah 08.30, akşam 20.00 saatlerinde yapıldığı belirtilmiştir. Görüşülen mahpusların tümü sayım esnasında terlik ve şort giymelerine personelin izin vermediğini, giyenlerin sözlü olarak uyarıldıklarını belirtmişlerdir. Sayımın yakın zamana kadar bu şekilde yapıldığı ancak Kurum Savcısının denetimi sonucunda uygulamaya son verildiği İdare tarafından ifade edilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

49. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulumunun gerçekleştirildiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde haftalık görüşme süresinin 30 dakika olduğu, haftalık ziyaret haklarını kullanmamaları halinde bir sonraki haftalık telefon görüşmelerine 30 dakika daha eklendiği, görüşmeleri üçe bölerek kullanabildikleri ancak sistemin yeni olması nedeniyle görüşmede kesintilerin olduğu, kesinti süresinin de görüşme süresinden sayıldığı ve kendilerine ek bir sürenin verilmediği belirtilmiştir.

50. İdare tarafından, görüntülü telefon cihazları ile yapılan görüşmelerin kayıt altına alındığı ve görevli personel tarafından izlendiği belirtilmiştir. Koşullara yapılan ziyaretlerde görüşmelerin kayıt altına alındığına dair bir uyarının bulunmadığı ve mahpusların bu uygulamadan haberinin olmadığı anlaşılmıştır. Görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi gerektiği, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabininin üzerine asılarak yapılabileceği hususu İdare ile paylaşılmıştır.

51. Tekli odalarda bulunan mahpuslara ankesörlü telefon ile görüşme yaptırılmaktadır⁷.

3.3.2. Açık ve Kapalı Görüş

⁷ Kurum Yüksek Güvenlikli Bölüm İç Yönergesine göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

- a. İnsanlığa karşı suçlardan
- b. Kasten öldürme suçlarından
- c. Uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan
- d. Devletin güvenliğine karşı suçlardan
- e. Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olanların cezaları yüksek güvenlikli bölümde infaz edilir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74. Maddesinin birinci fıkrasının (i) ve (j) bentlerine göre; "Terör örgütü yöneticiliği ve suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgüt yöneticiliği suçundan mahkûm olanlar, konuşma süresi haftada on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşme yapabilir.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan hükümlüler, idare ve gözlem kurulunun uygun gördüğü hallerde ve on beş günde bir olmak üzere eşi, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi ile on dakikayı geçmemek üzere sadece sesli görüşebilir."

52. Kurum İdaresi tarafından, her ayın ilk haftası açık görüşlerin⁸, diğer haftalarda kapalı görüşlerin⁹ yaptırıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü olanların ise 15 günde 1 defa olacak şekilde 1 açık ve 1 kapalı görüş yapabildiği belirtilmiştir.

53. Her mahpus için ziyarete gelebilecek kişi sayısı ve görüşme süresi toplamda 6 kişi ile 40 dakika olarak sınırlandırılmıştır. Mahpuslar tarafından sürenin yetersiz olduğu belirtilmiş, İdare ise sürenin Kurumun fiziki şartları ve personel sayısına göre belirlendiğini ve sürenin yakın zamanda 30 dakikadan 40 dakikaya çıkarıldığını ifade etmiştir.

54. Heyetimizce açık ve kapalı görüş alanları incelenmiş, bu alanlarda sadece görüntü kaydı alan ancak ses kaydı almayan güvenlik kameralarının bulunduğu, gelen ziyaretçilerin ve mahpusların kullanımı için yeterli sayıda masa ve sandalyenin yer aldığı görülmüştür.

55. Kurumda 6 adet aile görüşme odası bulunmakta olup bu odalarda iki adet acil çağrı butonunun olduğu görülmüştür. Odaların daha önce COVID-19 pandemisi nedeniyle kullanılmadığı, Adalet Bakanlığında Temmuz ayı içerisinde kullanılmaya başlanması yönünde yazının geldiği ve odaların kullanıma hazırlandığı bilgisi İdare tarafından verilmiştir.

3.3.3. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma

56. Kurumda her odada televizyon bulunduğu, televizyonda toplam 34 kanal yayınının olduğu, bunlar içinde sinema, müzik, belgesel ile Kurum hakkındaki duyuruların ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı Eğitim ve İyileştirme kanalının bulunduğu görülmüştür.

57. Kurum Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından ücretli spor kanalı aboneliğinin ziyaret tarihi olan 28.07.2022'de satın alındığı İdare tarafından belirtilmiş, ilgili belgeler Heyetimizce incelenmiştir.

58. Görüşme yapılan mahpuslar tarafından Kuruma dergi alınmadığı, günlük olarak gazete alındığı ancak spor bölümündeki sayfaların koparılarak kendilerine teslim edildiği belirtilmiştir. Gazetelerin spor bölümünde iddia bülteni bulunması nedeniyle bu sayfaların koparıldığı bilgisi İdare tarafından belirtilmiştir.

⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 13. maddesine göre açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir.

⁹ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesine göre kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

59. Kurum eğitim servisinde; matematik, fizik ve adalet dallarında toplam 3 öğretmen görev yapmaktadır.

60. Eğitim servisinde; 120 kişi kapasiteli 8 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 1 konferans salonu, 1 kütüphane yer almaktadır.

61. Kurumda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. Kademe okuma yazma kursları, emlak danışmanlığı, sanatsal mozaik, arıcılık, sürü yönetimi, süt sığırı yetiştiriciliği, besi sığırcılığı ve Kur'an-ı Kerim'i Tecvidli Okuma kurslarının açıldığı bilgisi verilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla yalnızca okuma-yazma kurslarının aktif olarak verildiği tespit edilmiştir.

62. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; pandemi bitmesine rağmen kursların açılmadığı, özellikle arıcılık kursunun talep edildiği, kantinden boncuk gibi ürünleri temin edememeleri nedeniyle oda içi imkânlarının kısıtlı olduğu ve yalnızca kitap okuma imkânı bulabildikleri öğrenilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ise; Afyonkarahisar Halk Eğitim Merkezinden öğretmen talebinde bulunduğu ancak öğretmen bulunamaması ve bulunan öğretmenlerin ceza infaz kurumunda eğitici olmayı tercih etmemeleri nedeniyle bu taleplerinin karşılanamadığı bilgisi edinilmiştir.

63. Kurum konferans salonunda film gösterimi, milli bayramların kutlanması, kurslarda başarılı olan mahpuslara ödülleri verilmesi gibi etkinliklerin düzenlendiği bilgisi verilmiştir.

64. Kurum kütüphanesinde; 3129 adet roman, 1428 adet din bilimleri, 415 adet kişisel gelişim ve sosyal bilimler olmak üzere toplam 4972 yayın bulunmaktadır. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra Afyonkarahisar İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedir. Kurum kütüphanesinde ve Afyonkarahisar İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği öğrenilmiş ve listelerin birer örneği ziyaret esnasında Heyetimizce temin edilmiştir.

65. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin istatistiki veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	51
Açık Öğretim Lisesi	222
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	32
Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	17
İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	12
Çeşitli Üniversitelerin Örgün Eğitim Programları	30
TOPLAM	364

66. Aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpusların ders kitaplarından herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanabildikleri ve kitapların Halk Eğitim Merkezi tarafından temin edildiği bilgisi verilmiştir. Heyetimizce yapılan incelemede yeterli sayıda ders ve sınavlara hazırlık kitaplarının bulunduğu tespit edilmiştir.

67. Manevi rehberlik servisinde Afyonkarahisar İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen 3 vaizin görev yaptığı, vaizlerin mahpuslarla bireysel ya da toplu olarak görüşmeler gerçekleştirdiği, kandil günlerinde hatim programlarının yapıldığı bilgisi verilmiştir.

68. Kurum tarafından çeşitli vakıf ve derneklerden ihtiyacı olan mahpuslar için yardım talebinde bulunulduğu, bu taleplerin sonucunda mahpusların sınav ücretlerinin karşılandığı, kıyafet yardımının yapıldığı ve emanet para hesabına yakınları tarafından düzenli olarak para yatırılmayan mahpuslara maddi yardım yapıldığı bilgisi verilmiş, ilgili belgeler Heyetimizle paylaşılmıştır.

69. Kurumda işyurdu faaliyetleri kapsamında kantin, terzihane, çamaşırhane, çay ocağı atölyelerinin bulunduğu, buralarda toplam 12 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir. Ayrıca Kurumda 01.09.2022 tarihinde tekstil atölyesinin açıldığı, bu atölyede tek kullanımlık terlik, iç çamaşırı ve banyo kesesinin üretildiği bilgisi ziyaret sonrasında Kurumumuza iletilmiştir.

70. Kurumda 1 açık, 1 kapalı spor salonunun bulunduğu, her koğuşun haftalık 1 saat spor salonundan faydalanabildiği, açık görüşün yapıldığı haftalarda mahpusların spor salonuna çıkarılmadığı bilgisi verilmiştir.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

71. Kurum revirinde görevli 1 aile hekimi, 1 diş hekimi ve 2 hemşirenin bulunduğu, ihtiyaç doğrultusunda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici olarak uzman doktorların görevlendirildiği, Afyonkarahisar Devlet Hastanesinden iki haftada bir psikiyatrist ile ayda bir dâhiliye uzmanının geldiği bilgisi verilmiştir.

72. Sağlık servisinde çalışanların hafta içi 08.30-17.30 saatleri arasında Kurumda hazır bulunduğu, aile hekiminin Cuma günü 13.30-17.30 saatleri arasında Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli olduğu, Kuruma her hafta farklı bir diş hekiminin görevlendirmeye geldiği İdare tarafından belirtilmiştir. Ayrıca acil bir durumda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği, hastaneye sevklerin ivedi bir şekilde yapıldığı ve her vardiyada sağlık bilgisi bulunan 2 personelin görevlendirildiği bilgisi verilmiştir.

73. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; revire çıkma konusunda gecikmelerin yaşandığı, hastaneye sevklerin yapılmadığı, diş hekimlerinin ilgisiz olduğu ve tedaviyi yapmadan mahpusları geri koğuşlarına gönderdiği belirtilmiştir. Kurum İdaresi, revirde her gün ortalama 15 mahpusun tedavisinin yapıldığını, hastaneye sevk konusunda Kurum hekimi sevk yazısı yazsa bile jandarma personelinin tayin dönemi nedeniyle sevklerin gerçekleştirilemediğini, diş hekimi konusunda her hafta farklı bir diş hekiminin görevlendirilmesi ve gelen diş hekimlerinin mahpusların sağlık dosyalarını inceleyecek zamanı bulamaması nedeniyle sorunların yaşandığını ifade etmiştir.

74. Sağlık servisinde; 2 müşahede, 1 bekleme, 1 doktor, 1 muayene ve 1 diş tedavi odasının bulunduğu, müşahede odalarında mahpusların uzun süre kalma ihtimalleri düşünülerek görüntülü telefon cihazlarının konulduğu ancak bu odada tutulan mahpusların kaydının tutulmadığı tespit edilmiş, görevli personel de kaydın tutulmasının kendi açılarından olumlu olacağı yönünde görüş bildirmiştir.

75. Mahpusların koridorda beklememeleri için bekleme odasının oluşturulduğu, sırasını bekleyen mahpusların birlikte odaya alındığı ve infaz koruma memurlarının odanın dışında beklediği belirtilmiş, odanın içerisinde güvenlik kamerasının bulunmadığı tespit edilmiştir.

76. Revirde bulunan bazı ilaçların ve kremlerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu görülmüştür. Ayrıca Kurumda psikiyatrik ilaç kullanan ortalama 100 mahpusun bulunduğu, bu ilaçların farklı bir odada saklandığı bilgisi verilmiş ve Heyetimizce söz konusu ilaçlar incelenmiştir. Yapılan incelemede ilaçların kutularından ve iç ambalajlarından çıkarılarak boş

kaplara konulduğu, bu kapların üzerinde ilacı kullanan mahpusun ve ilacın adının yazılı olduğu, ancak ilaçların son kullanma tarihlerinin yazılmadığı görülmüştür.

77. Ziyaret esnasında Kurumda bir mahpusun vefat ettiği öğrenilmiş, ilgilinin sağlık dosyası incelenmiştir. Yapılan incelemede; mahpusun bulunduğu koğuştta saat 08.35'te acil durum butonuna basılması üzerine nöbetçi memurlar tarafından odaya gidildiği, odada kalmakta olan diğer mahpusların söz konusu mahpusun vefat etmiş olabileceğini söylemeleri üzerine durum hakkında Kurum Başmemurları ve Müdürüne haber verildiği ve Kurum hekimi ile sağlık memuru tarafından yapılan kontrolde mahpusun vefat ettiğinin tespit edildiği öğrenilmiştir.

78. Ziyaret sonrasında edinilen Otopsi Raporunda, akciğer kanseri olan mahpusun ölüm sebebine histopatoloji¹⁰ ve toksikoloji¹¹ tetkik sonuçları ile birlikte karar verilebileceği belirtilmiştir. Raporun ardından Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı, vefat eden mahpusun kan, göz içi sıvısı ve iç organ örnekleri üzerinde toksikolojik, beyin, kalp, akciğer, karaciğer ve böbrek numuneleri üzerinde ise histopatolojik incelemelerin yapılarak rapor düzenlenmesini talep etmiş ve ilgili belgeleri Kurumumuza göndermiştir. Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturma ile sürece ilişkin diğer hususların takibi Kurumumuzca sürdürülmektedir.

79. Psiko-sosyal serviste 1 psikolog ve 1 sosyal çalışmacının bulunduğu, sosyal çalışmacının göreve yeni atanması nedeniyle Adalet Bakanlığı tarafından verilen eğitimlerine katıldığı ve bu nedenle Kurumda bulunmadığı öğrenilmiştir.

80. Psiko-sosyal servis tarafından; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapılmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)¹² uygulanmakta, mahpusların ilk kabulünü yapıp ARDEF¹³ formu doldurulmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu doldurulmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapılmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme gerçekleştirilmektedir.

¹⁰ Organ, doku ve hücrelerde oluşan değişikliklerin mikroskopta incelenmesidir.

¹¹ Kimyasallar ile biyolojik sistem arasındaki etkileşimleri zararlı sonuçları yönünden inceleyen bilim dalıdır.

¹² Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 22.09.2022.

¹³ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 22.09.2022.

81. Mahpuslar yapılan görüşmelerde, psiko-sosyal servis ile görüşmek için dilekçe verdiklerini ancak görüşmelerin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Kurum psikoloğu, günlük ortalama 10 dilekçenin geldiğini, 4 aydan uzun süredir talepte bulunan mahpuslarla görüşme gerçekleştiremediğini, mahpuslar hakkında her ay gözlem değerlendirme formu ile gelişim değerlendirme formu doldurduğunu ve form doldurma işinin tüm vaktini aldığını belirtmiştir.

3.5.2. Beslenme

82. Kurumun yemekleri aynı kampüste bulunan Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından yapılmaktadır.

83. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler porsiyonlara ayrılmadan oda ve koşullara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.

84. Görüşülen mahpuslar tarafından yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı ifade edilmiştir. İdare tarafından yemekleri kendilerinin yapmadığı, günlük iye miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği belirtilmiştir.

85. Heyetimizce akşam yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemek miktarının yeterli olmadığı ve kalitesinin düşük olduğu değerlendirilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Kurumda hassas grupların bulunduğu ve personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına “hassas gruplara yönelik muamele” konusunun dâhil edilmesi¹⁴,

87. Yumuşak odalarda gerekli tadilatların yapılması ve odalarda bulunan kameraların görüş açılarının mahremiyeti sağlayacak şekilde değiştirilmesi,

88. Kurumda genel olarak sinek sorunu olduğu görüldüğünden; Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu ile iletişime geçilerek ilaçlama sıklığının artırılması ve daha etkili ilaçlar kullanılarak ilaçlamanın yapılmasının talep edilmesi,

¹⁴ CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59: “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.”

- 89.** Engelli koğuşundaki tahtakurusu problemini çözmek için sorunun kaynağının tespit edilmesi ve ilaçlamanın ardından tekrarlamaması için gerekli önlemlerin alınması,
- 90.** Mahpusların saç ve sakal tıraşlarının kendi taleplerine bırakılması¹⁵ ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli yazısı¹⁶ doğrultusunda mahpusların da ücreti karşılığında berberhaneden faydalandırılmasına başlanması,
- 91.** Mahpusların çamaşırlarının daha yüksek derece ile uzun programda yıkanması¹⁷,
- 92.** Mahpuslara kurşun kalem satılmasına rağmen kalem tıraşın güvenlik nedeniyle satılmadığı öğrenildiğinden mahpusların yazılı iletişim kurabilmeleri hususunda alternatif çözümler üretilmesi¹⁸,
- 93.** Görüntülü görüşme esnasında görüntünün gitmesi ancak sürenin devam etmesi nedeniyle mahpusların yasal görüş sürelerini¹⁹ kullanamadığı öğrenildiğinden sistemdeki arızaların giderilmesi için gerekli çalışmalar yapılması,
- 94.** Görüntülü görüşmelerin izlendiği ve kaydının alındığı konusunda mahpusların hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmesi, yazılı bilgilendirmenin düzenli olarak Kurum yayınından veya görüntülü görüşme kabini üzerine asılarak yapılması,
- 95.** Mahpusların ziyaret sürelerinin²⁰ artırılması hususunun yeniden değerlendirilmesi,

¹⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İçtihadına İlişkin Rehber, Mahpus Hakları, para. 44: “Mahpusları başlarını tıraş etmeye zorlayan kurallara ilişkin olarak Mahkeme, bir mahpusun saçının zorla tıraş edilmesinin belirli bir özelliğinin, kişinin saçının ortadan kalkmasıyla görünüşünün zorla değiştirilmesi olduğunu vurgulamıştır. Söz konusu muameleye maruz kalan kişi, büyük olasılıkla, fiziksel görünüşünün iradesi dışında değişmesinden dolayı aşağılık hissi yaşayacaktır. Ayrıca, saç tıraş edilen bir mahpus, en azından belirli bir süre boyunca, maruz kaldığı muamelenin işaretini taşır. Söz konusu işaret, eğer mahpus daha sonra serbest bırakılırsa veya halka açık bir yere getirilirse, hapisane personeli, diğer tutuklular ve ziyaretçiler veya halk dâhil olmak üzere başkaları tarafından hemen görülebilir. İlgili kişinin, görünür bir fiziksel işaret taşıması nedeniyle onurunun incindiğini hissetmesi kuvvetle muhtemeldir. Mahkeme, bu nedenle, tutukluların saçlarının zorla tıraş edilmesinin, prensip olarak, insan onurlarını zedeleme etkisine sahip olabilecek veya onları aşağılaması ve itibarlarını azaltması mümkün olan aşağılık duygularını uyandırabilecek bir eylem olduğunu değerlendirmiştir. (Yankov/Bulgaristan, 2003, §§ 112-114)”

¹⁶ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 09.11.2021 tarihli ve E.34131527-929-2498/115840 sayılı yazısı.

¹⁷ Nelson Mandela Kurallarının “Giysi ve Yatak” başlıklı 19. Kuralına göre; “Bütün giysiler temiz olur ve uygun şartlarda tutulur.”

¹⁸ Nelson Mandela Kurallarının “Dış Dünya ile İletişim” başlıklı 58. Kuralına göre; “Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla:

a) Yazılı iletişim kurarak ve varsa, telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer araçları kullanarak ... iletişim kurmalarına izin verilir.”

¹⁹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in “Telefonla görüşme hakkı” başlıklı 74. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendine göre: “Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır.”

²⁰ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “Hükümlüyü ziyaret” başlıklı 83. maddesinin birinci fıkrasına göre: “Hükümlü, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.”

- 96.** Mahpusların alabileceği dergilerin listesinin hazırlanması, talep halinde ücreti karşılığında dergilerin satın alınması ve gazetelerin spor bölümündeki sayfaların koparılmadan mahpuslara teslim edilmesi²¹,
- 97.** Kurumda açılan kursların sayısının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi²²,
- 98.** Hastaneye sevk edilen mahpusların gecikme olmaksızın götürülmesinin sağlanması için ilgili kurumlarla gerekli yazışmaların yapılması ve sürecin takip edilmesi,
- 99.** Kurum revirinde bulunan ilaçların düzenli kontrollerinin sağlanması, son kullanma tarihleri geçen ilaçların bulundurulmaması ve kutusundan çıkarılıp başka kaplara konulan ilaçların kaplarının üzerine son kullanma tarihlerinin de yazılması,
- 100.** Müşahede odasında tutulan mahpusların tutulma süreleri de dâhil olmak üzere kayıt altına alınması,
- 101.** Sağlık servisindeki bekleme odasına güvenlik kamerasının yerleştirilmesi,
- 102.** Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

- 103.** Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması ve öğünlerinin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi amacıyla yemek iâşe bedellerinin artırılmasının sağlanması,

²¹ Nelson Mandela Kurallarının 3. Kuralına göre; “*Hapis cezası veya kişilerin dış dünyayla bağlantılarının kesilmesi sonucunu doğuran tedbirler, kişileri özgürlüğünden yoksun bırakarak, kendi iradeleri ile hareket etme haklarını ellerinden alan sıkıntı verici durumlardır. Bu nedenle ceza infaz kurumu sistemi, geçici olarak haklı görülebilecek ayırmalar veya disiplinin sağlanması dışında, durumun doğasında var olan sıkıntıyı ağırlaştıramaz.*” İdare ile yapılan görüşmede mahpusların kendi aralarında iddia oynamaları nedeniyle gazetelerin spor sayfalarının koparıldığı öğrenilmiş; bu oyunun koğu içerisinde disiplini bozduğu yönünde herhangi bir bilgi edinilmemiştir. Söz konusu uygulamanın düzeni sağlamak amacıyla geçici olarak da uygulanmadığı, düzenli olarak her gazetenin ilgili sayfasının koparıldığı öğrenildiğinden; geçici olarak haklı görülebilecek bir ayırmanın yapılmadığı ve mahpusların kendi iradeleri ile hareket etme haklarının ellerinden alındığı tespit edilmiştir.

²² CPT Standartları, 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: “*Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.*”

Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; “*Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir.*”

104. ACEP kapsamında kurulumu gerçekleştirilen cihazlarda tarafların görebileceği şekilde görüşmelerin izlendiği ve kayıt altına alındığı ile ilgili uyarı yapılması,

4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYE

105. Mahpuslar, ceza infaz kurumlarına kabul edildikleri andan itibaren kaldıkları odalar onların meskenleri olmaktadır. Vakitlerinin tamamını odalarında ve odanın avlusunda geçirmektedirler. Mahpusların ekonomik imkânları ve durumları da göz önünde bulundurulduğunda elektrik faturaları mahpuslar üzerinde ağır bir külfet oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarının Mesken abone grubuna dâhil edilmesi hususunun değerlendirilmesi,

4.4. AFYONKARAHİSAR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYE

106. Kuruma her hafta farklı dış hekiminin görevlendirilmesinin hasta takibi ve etkili tedavi açısından zorluklara neden olduğu anlaşıldığından; Kuruma yapılan görevlendirmelerde düzenli olarak aynı dış hekimlerinin seçilmesine özen gösterilmesi,

4.5. AFYONKARAHİSAR İL JANDARMA KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYE

107. Hastaneye sevk edilen mahpusların gecikme olmaksızın götürülmesinin sağlanması,

hususları tavsiye edilmektedir.